

Abdulla Şaiq Azərbaycan bədii-estetik fikir tarixində oxucularının sayı etibarilə tayı-bərabəri olmayan ən məşhur simalardan biri, qiymətli poeziya, nəsr, dram, tərcümə və elmi əsərləri ilə xalqın çoxəsrlik sənət ecazları xəzinəsini əhəmiyyətli dərəcədə zənginləşdirmiş böyük ədibimizdir.

Abdulla Şaiq Mustafə oğlu Ta-

çıxmış qvardiyasının generalı kimi tanınmışdır.

A.Şaiq dərin mənalı və rəngarəng bir ədəbi irs qoyub getmişdir. Onun üç inqilab, iki dünya müharibəsi, vətəndaş müharibəsi, Böyük Vətən müharibəsi kimi müxtəlif seçiyəli tarixi-ictimai hadisələrlə bir dövrə təsadüf edən yaradıcılığında həmin hadisələrin

dur. Bu cərəyanın nümayəndələri M.Hadi, A.Səhhet, H.Cavid, S.Səlməsi, A.Divanbəyov kimi A.Şaiq də öz əsərlərində ictimai zülmə, müstəmləkə əsarətinə, hər cür xarici müdaxiləyə, Qərbi imperalizminə və Şərqi müt-

130

Nur kündəsinin şafəqləri

Abdulla Şaiq fenomeni

Gənc Tamaşaçılar Teatrında Azərbaycanın görkəmli ədibi, maarif və mədəniyyət xadimi Abdulla Şaiqin anadan olmasının 130 illik yubileyi münasibətilə tədbir keçirilib. APA-nın məlumatına görə, tədbirdə mədəniyyət və turizm naziri başda olmaqla nazirliyin rəhbər heyəti, AMEA-nın və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin məsul şəxsləri, Azərbaycan elm və mədəniyyət xadimləri, Abdulla Şaiqin tədqiqatçıları, ali məktəblərin professor və müəllim heyəti, tələbələr, şagirdlər iştirak ediblər. Mədəniyyət və turizm nazirinin müavini Ədalət Vəliyev çıxışında ədibin həyat və yaradıcılığında danışdı. Nazir müvafiq bildirdi ki, tədbirin keçirilməsində məqsəd milli bədii fikir tarixində özünəməxsus yeri olan Azərbaycan ədəbiyyatının klassiki Abdulla Şaiqi bir daha xatırlamaq, yaradıcılığını təbliğ etmək, bu yöndə fəaliyyət göstərən mənzil-muzeyinin işini təqdim etməkdir. AMEA-nın həqiqi üzvü, akademik Bəkir Nəbiyev, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri Anar A. Şaiqin şəxsiyyəti, həyat və yaradıcılığı, bədii və elmi irsi haqqında danışdı. Mərasimdə yubiley münasibətilə nəşr edilən "Abdulla Şaiqin Mənzil Muzeyi. 1991-2011" kitabı, ədibin müxtəlif janrlı əsərləri, şeirlərinə yazılmış musiqi nümunələri təqdim olundu. Eyni zamanda Gənc Tamaşaçılar teatrının hazırladığı "Qaraca qız" tamaşası nümayiş etdirilib.

libzadə 1881-ci ildə Tiflis şəhərində, din xadimi və müəllim ailəsində doğulmuşdur. Ailəsi ilə birlikdə İrana köçdüyi üçün onun Gürcüstandakı ibtidai təhsili yarımçıq qalmış, lakin fəhmi və istedadlı yeniyetmə Xorasanda xüsusi məktəbə daxil olub, orada böyük ehtirasa bəlliklərə yiyələnmiş, fars və ərəb dillərini, bu dillərdə və doğma ana dilində yaranmış Şərqi ədəbiyyatı nümunələrini mükəmməl öyrənmiş, ilk şeirlərini yazmışdır. Xüsusi pedaqoji təhsil görmədiyinə baxmayaraq, istedadlı və cəfakəş gənc fərdi qaydada məlumatını zənginləşdirir, rus dilini də öyrənir və 20 yaşında İken Bakıda ekstern yolu ilə imtahan verərək müəllimlik hüququ qazanır, şəhər məktəblərində dərs deməklə yanaşı bədii yaradıcılığını da davam etdirir, ilk şeir və hekayələri mətbuatda görünməyə başlayır.

Yetmiş səkkiz illik ömrünün altmış ilini A.Şaiq doğma xalqına, onun maarif və mədəniyyətinin, ədəbiyyat və incəsənətinin inkişafına təmənnəsiz xidmətə həsr etmiş, öz mükafatını isə bu inkişafın verdiyi fərəhli nəticələrdə tapmışdır. Kiçikdən böyüyə saysız-hesabsız oxucuları, tələbə və şagirdləri A.Şaiqi ilhamı xalq mədəniyyətinin qaynaqlarından qidalanan bir şair, məhsuldar nəsir və dramaturq, yorulmaz alim və müərcim, görkəmli maarif xadimi və Azərbaycan müəllimlərinin sınaqlardan

insanların taleyinə, psixologiyaya və xarakterinə təsiri özünəməxsus

bədii inikasını tapmışdır. Həssas və narahat sənətkar qəlbi, vətəndaş və müəllim vicdanı ilə Şaiq həmişə həqiqəti axtarmış, keçdiyi yollar bəzən mürəkkəbliklərlə müşayiət olunsada, onu cəmiyyətin müterəqqi qüvvələrlə bir səngərə gətirmiş ədib öz istedad və hünərini tərəddüd etmədən doğma xalqının sərəncamına vermişdir.

A.Şaiq işıqlı fikirlər, incə duyğular tərənnüm edən lirik şeirlərin, zülm və istismar dünyasını lənətləyən, vətən təbiətinin füsunkar gözəlliklərini tərənnüm edən romantik hekayələrin, xalq müdrikliyinə təkyələnən pyeslərin, tərəvəti axtarışların məhsulu olan elmi və publisistik məqalələrin, Azərbaycan tarixinin konkret mərhələsini əks etdirən roman və povestlərin müəllifidir. Uzun illər davam etmiş ədəbi, pedaqoji, elmi və ictimai fəaliyyətinin bir növ yekunu olan bu əsərlərin nəzərə alıb, V.Q.Belinskiyin məşhur təbirindən istifadə edərək, A.Şaiqin yaradıcılığını böyük bir tarixi dövr üçün Azərbaycan həyatının bədii ensiklopediyası adlandıra bilərik.

Bir sıra qələm yoldaşları ilə birlikdə A.Şaiq də bir zaman Azərbaycan ədəbiyyatını yeni fikir, mövzu, janr, obraz və bədii təsvir vasitələrlə zənginləşdirən romantizm cərəyanına mənsub olmuş-

ləqiyyətinə qarşı çıxırdı. Bu sənətkarlar şovinizmi, mövhumatı, cəhaləti, köhnəpərəstliyi yorulmaq bilmədən tənqid edir, millətləri birliyə, ittifaqa çağırırdılar. Vətənpərvərlik duyğularının tərənnümü, xalqın düşər olduğu böyük ictimai bələlərin təsviri Şaiq şeirinin əsas motivlərini təşkil edir, onun əsərlərinə dərin hüzn və kədər aşılayırdı. 1905-ci ildə yazdığı "Vətən" şeiri şairin o zamankı əhval-ruhiyyəsinin tərcümanı olmaq baxımından xüsusilə seçiyəvidir:

*Ey çeşmimin önündə mücəssəm
vətən, vətən!*

*Qəlbim kimi ələmlərə həmdəm
vətən, vətən!*

*Axşam-səhər o gül üzünü islədən
nədir?*

*Göz yaşlanmı, yoxsa ki, səbnəm?
Vətən, vətən?!*

Hər kəs öz qəlbini, öz daxili aləmini sarmış dərdin, ələmin şiddətini hamıdan yaxşı bilir. Köksüdağlı vətəni şairin məhz öz dərdli qəlbine təşbih etməsi bu baxımdan çox uğurlu vasitədir. Məlum olduğu kimi, Şaiq bu şeirini Şamaxıya, əziz dostları M.Ə.Sabirə və A.Səhhətə göndərmiş, onların hər ikisi bu gözəl əsərdən mötəəssir olub şairə şeirlə cavab yazmışdı-

(Ardı 2-ci səh.)

* Məqalə martın 9-da A.Şaiqin Gənc Tamaşaçılar Teatrında keçirilən xatirə gecəsində söylənilmiş məruzə əsasında yazılmışdır.

